

تقسیم‌بندی جدید مشترکان گاز؛ عدالت مصرف در ۱۳۰۰ شهر

تقسیم بندی جدید مشترکان گاز، شاید در ظاهر یک تغییر کوچک باشد اما اجرای دقیق آن دستاوردهایی چون تشویق مردم به رعایت الگوی استاندارد مصرف، کاستن از اتلاف انرژی و حرکت به سمت ارزش آفرینی از صنعت گاز را به دنبال خواهد داشت.

به گزارش مشعل نیوز، اوایل آبان ماه بود که سعید توکلی مدیرعامل شرکت ملی گاز ایران از اصلاح پلکان های تقسیم بندی مشترکان گاز خانگی گاز خبر داد و گفت: برای دهکهای پایین جامعه در صورت مصرف در پلکان اول، گاز بها رایگان محاسبه می شود.

وی بر این نکته تاکید داشت که با اجرای کامل این طرح که بر مهار شدت مصرف انرژی و هدایت منابع یارانه ای به سمت اقشار آسیب پذیر است، شاهد باز توزیع منطقی مصرف و کاهش ناترازی انرژی در بخش

خانگی خواهیم بود.

توکلای این را هم گفت که حدود ۹۰ درصد از مشترکان کشور به هیچ وجه تحت تاثیر افزایش قیمت قرار نخواهند گرفت.

محاسبه تعرفه گاز براساس ۱۳۰۰ منطقه اقلیمی

مدیرعامل شرکت ملی گاز ایران به تازگی جزئیات بیشتری از نظام تعرفه ای گاز را بیان کرده که بر اساس آن پیشتر تعرفه ها بر اساس پنج اقلیم محاسبه می شد، اما اکنون این تقسیم بندی به حدود ۱۳۰۰ منطقه اقلیمی افزایش یافته تا میانگین مصرف هر شهر به طور دقیق تر و عادلانه تر لحاظ شود؛ در این شیوه تعداد پله های تعرفه از ۱۲ پله غیراستاندارد به چهار پله استاندارد کاهش یافته است؛ بر این اساس تنها حدود ۲ درصد از مشترکان پرمصرف مشمول افزایش می شوند.

به گفته توکلای اگر ادارات طبق الگو مصرف داشته باشند، هزینه گاز آنها براساس پله سوم محسوب می شود؛ اگر در پله اول و دوم باشند کم مصرف، پله سوم بدمصرف و پله چهارم بسیار بدمصرف محسوب می شوند.

بررسی های ایرنا نشان می دهد که شیوه جدید محاسبه نرخ گاز مبتنی بر روشی بوده که در اغلب کشورهای دنیا برای محاسبه گازبهای مشترکان خانگی به کار گرفته می شود و با توجه به اینکه استاندارد مصرف هر شهر بر اساس اقلیم و شرایط همان شهر سنجیده می شود، به عدالت نزدیک تر است.

مدل قبلی پلکان مصرف بازدارنده نبود

شاید سوال نخست این باشد که چرا اساساً تعداد پلکان مصرف کنندگان گاز به ۴ پله کاهش یافت؛ در پاسخ باید گفت که روش قبلی ایرادهای زیادی داشت و طراحی ۱۲ پله و تقسیم بندی مشترکان در این پلکان ها اثری بر کاهش مصرف نداشت زیرا پلکان ها بسیار نزدیک هم بودند و به همین دلیل بازدارندگی بالایی نداشت و نمی توانست در مدیریت مصرف به کشور کمک کند.

از آنجا که نزدیک به ۸۰ درصد مصرف گاز در بخش خانگی است، باید فاصله پله ها زیاد معنا دار باشد که با کاهش مصرف، میزان پرداختی مشترک نیز تغییر محسوسی کند.

مشکل دوم به اقلیم ها باز می‌گشت؛ در ایران اقلیم های متنوعی داریم و یک سرزمین چهار فصل هستیم؛ در این سال ها شاهد آن بودیم که شهرها و مناطق مختلف گلایه داشتند که چرا در یک اقلیم خاص تعریف شده اند و معتقد بودند که باید تقسیم بندی اقلیم آنها تغییر کند چون در روش قبلی ۵ اقلیم طبق الگوهای هواشناسی طراحی شده بود که هر شهر باید در یکی از این پنج اقلیم قرار می گرفت.

برای هر شهر میانگین مصرف ۵ ساله تعریف شد

در روشی که اکنون مبنای محاسبه گاز استف برای حل مشکل اول، مشترکان را در ۴ پله شامل «خوش مصرف»، «مصرف متوسط»، «پر مصرف» و «بسیار پرمصرف» تقسیم شدند و برای حل مشکل دوم از این پس به تعداد هر شهر میانگین مصرف ۵ سال گذشته آنها در نظر گرفته می شود یعنی حدود ۱۳۰۰ الگوی مصرف داریم که هر سال هم این الگو به روز رسانی می شود؛ حُسن این کار این است که رفتار مصرفی هر شهر کامل مشخص می شود و دیگر نیاز نیست که شهرها خود را با یکدیگر مقایسه کنند.

بر این اساس هر سال، شرکت گاز میانگین مصرف ۵ سال منتهی به همان سال را به تفکیک هر ماه از سال محاسبه می کند و بر اساس آن میزان مصرف هر مشترک را در چهار پلکانی که تعریف شده، قرار می دهد که از منظر کارشناسان، این کار به عدالت نزدیک تر است زیرا رفتار مصرفی هر شهر مشخص است و بر اساس آن تصمیم گیری می شود.

نکته دیگری که در روش قبلی وجود داشت، این بود که مصرف گاز در دو بازه سرد و گرم در سال تعریف شده بود و این تاریخ ثابت بود در حالی که در برخی شهرها فصول سرد زودتر شروع می شد و همین هم به مبنای مناقشه تبدیل شده بود که این مشکلات در روش جدید کاملاً رفع شده است.

یعنی در این روش شرکت گاز ۲۸ میلیون مشترک خانگی، ۱۳۰۰ شهر، ۴ پله مصرف، ۱۲ ماه سال و میانگین پنج سال پایانی را در یک الگوریتم مبنای محاسبه مصرف گاز قرار داده است که با پردازش ۱۰۵ میلیارد رکورد اطلاعاتی به دست آمده است.

پله های مصرف چگونه محاسبه می شود؟

در روش جدید، اول میانگین مصرف مشترکان یک شهر به تفکیک هر ماه در پنج سال منتهی به آن سال محاسبه می شود و مشترکان در پلکان

های مصرف قرار می گیرند؛ مرز پله ها به صورت ماه به ماه حساب می شود. یعنی برای فروردین یک مرز پله داریم، برای اردیبهشت یک مرز، همین طور تا ۱۲ ماه. یعنی دو بازه زمانی در سال (فصول گرم و سرد) به ۱۲ بازه زمانی تبدیل شده اند و این کار برای ۱۳۰۰ شهر، ماه به ماه و برای پنج سال گذشته همه این محاسبات انجام می شود.

با این روش تا ۵۰ درصد مصرف کنندگان گاز در هر شهر در پله اول قرار می گیرند؛ از ۵۰ تا ۷۵ درصد در پله دوم، از ۷۵ تا ۹۵ درصد در پله ۳ و بالای ۹۵ درصد در پله ۴.

برای مثال اگر شهری ۱۰۰ مشترک داشته باشد و مصرف آن شهر از صفر تا ۴۹۵ مترمکعب باشد، مرز پله اول ۳۴۵ مترمکعب خواهد بود. یعنی تمام مشترکینی که کمتر از ۳۴۵ مصرف کرده اند در پله ۱ هستند. در این مثال ۷۰ درصد مشترکین در پله ۱، ۱۸ درصد در پله ۲، ۱۰ درصد در پله ۳ و ۲ درصد در پله ۴ قرار می گیرند.

آیا این روش تغییری در پرداختی مشترکان ایجاد می کند؟

الگوی جدید محاسبه تعرفه گاز مشترکان از مهرماه کار آغاز شده است اما نکته ای که وجود دارد نکته ای که وجود دارد این است که الان قرائت کنتورهای گاز هر ۴۵ روز انجام می شود و بنابراین بخشی از مصرف مشترک طبق ماه قبل محاسبه می شود اما از سال آینده قرائت ها ماهانه خواهد بود تا طبق الگوریتم محاسبه انجام شود.

بررسی های انجام شده از سوی شرکت گاز نشان می دهد با وجود تغییر الگوی محاسبه، تغییر محسوسی در ارقام قبوض ایجاد نشده است.

برنامه دولت برای کاهش مصرف در ادارات دولتی

بندی از مصوبه گازی دولت به شرکتها و ساختمانهای دولتی باز می گردد که در آن دمای آسایش ادارات دولتی در ایام سرد سال حداکثر ۲۰ درجه تعیین شده است. مصرف گاز در اداره های دولتی از این پس در هر ماه با مقدار مصرف همان اداره در سال ۱۴۰۱ در همان ماه سنجیده می شود یعنی یک میانگین سه ساله مبنای کار است.

مصوبه تاکید دارد که حداکثر مصرف هر اداره دولتی در هر ماه باید ۸۰ درصد مقدار مصرف همان ماه در سال ۱۴۰۱ باشد. بنابراین تعرفه گازها برای اداره های دولتی بر اساس پله سوم تا این ۸۰ درصدی است که خط مبناست و بالاتر از آن در پله چهارم قرار می گیرد.

اگرچه مصرف گاز در ادارات دولتی در مقایسه با کل مصرف گاز زیاد نیست و کمتر از ۲ درصد است اما دولت کاهش مصرف را از ادارات خود آغاز کرده است.

توجه به مصرف گاز سکونتگاه های غیردائم

توجه به مصارف غیرضروری در ساختمانها و سکونتگاه های غیر دائم از نکات دیگر مصوبه دولت است و بر اساس آن، این سکونتگاه ها باید پرداخت متفاوتی بابت مصرف انرژی داشته باشند. در دستورالعمل هم اشاره شده که اینها باید بر اساس حداقل پله سوم محاسبه شوند یعنی اینکه در روش جدید آنها از مصارف ضروری جدا شده اند.

از نکات مهم دیگر مصوبه دولت، توجه به رعایت حال مشترکین کمبرخوردار و اقشار ضعیف است. مشترکانی که در دهک های پایین اجتماعی هستند و تحت پوشش نهادهای حمایتی مثل کمیته امداد و بهزیستی قرار دارند، اگر میزان مصرفشان در پله اول قرار گیرد، گازبهای آنها رایگان خواهد بود.

همچنین با هماهنگی سازمان برنامه و بودجه با وزارت تعاون، دهکهای اول و دوم خانوارها هم مشمول این گازبهای صفر می شوند. یعنی اگر در پله اول مصرف باشند، پولی بابت مصرف گاز نمی پردازند.

نکته بعدی اینکه اگر کسی در پله دو باشد، تا مرز پله یک با تعرفه پله یک حساب میشود و مازادش با تعرفه پله سه. این باعث میشود فشار زیادی به اقشار پایین وارد نشود.

برنامه دولت برای مشترکان پرمصرف و بدمصرف

مشترکانی که در پله چهارم هستند شاید کمتر از دو درصد مشترکین را شامل شوند اما همین گروه حدود ۶ درصد از کل گاز خانگی را مصرف میکنند. این نشان میدهد که باید مدیریت جدی روی این بخش صورت گیرد.

به همین دلیل بحث بازدیدهای میدانی در دستور کار ادارات استانی قرار گرفته تا راهکارهای جلوگیری از مصرف بیرویه اجرایی شود؛ برای مثال اگر یک خانه روستایی به خاطر ضعف ساختوساز، مصرف بالایی دارد، از طریق شرکت های کارور گاز به او کمک می شود تا شرایط اصلاح شود و راندمان بالا رود.

بر اساس مطالعات دانشگاهی برآورد شده که با این روش امکان صرفه جویی ۱۰ درصدی در بخش گاز خانگی وجود دارد اما با اجرای آن و تا پایان سال می توان در میدان اجرا اطلاعات دقیق تری از میزان اثربخشی آن به دست آورد. حتی اگر این پیش بینی محقق شود کمک بزرگی برای کاهش ناترازی خواهد بود زیرا هر چقدر از حوزه های غیرمولد اقتصادی صرفه جویی کنیم، انرژی در بخش های مولد اقتصادی به کار گرفته میشود و منافع آن برای کل کشور خواهد بود که شامل کاهش تورم، کاهش بیکاری و افزایش رشد اقتصادی است.